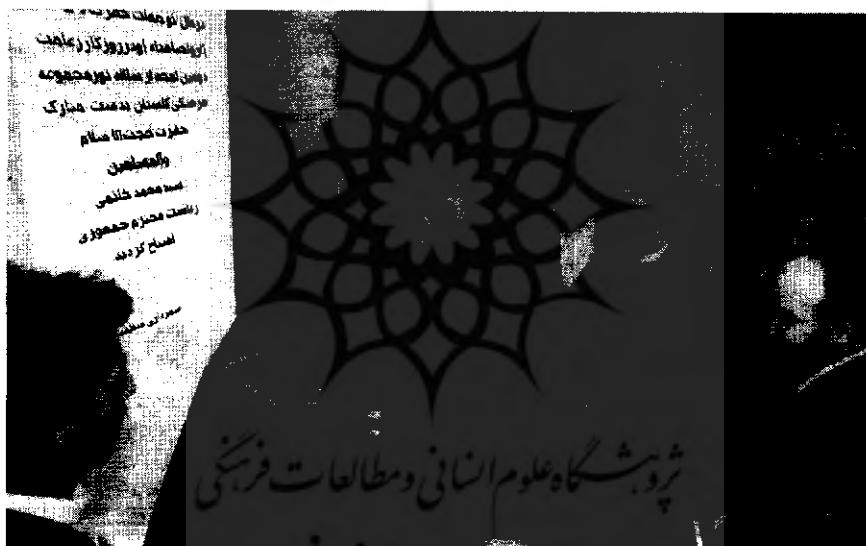

بازداشت شهردار مقتدر تهران:

ماجراهای روی پرده. پشت پرده

«برای تهیه، نصب و راهاندازی پروژه سمعی و بصری روزنامه همشهری مبلغ دو میلیارد و پانصد و هفتاد و سه میلیون ریال به یک شرکت پرداخت شده و مانده هزینه‌های انجام شده خارج از بودجه شهرداری تهران در سال ۷۲ حدود ۴۴ میلیارد ریال است که هنوز تسویه نشده است. در بخشی از گزارش سازمان حسابرس آمده که دفاتر سازمان مهندسی و عمران شهر تهران یک مغایرت ۳۶ میلیارد ریالی با دفاتر شهرداری مذکور دارد و مشخص هم نیست که این مغایرت ناشی از چه چیز می‌باشد» روزنامه رسالت ۷۴/۴/۲۹

اما این تحقیق و تفحص نیز مانند تحقیق و تفحص در مورد عملکرد بسیار مستضعفان و چند مورد دیگر به بایکانی سپرده شده و شهردار مقتدر تهران همچنان بر مسند

هرمای آقای کرباسچی در سفر آقای هاشمی رفسنجانی به عربستان سعودی (در اسفند) و بازدید آقای خاتمی رئیس جمهور از دهها طرح عمرانی شهرداری (در آخرین روزهای سال گذشته) این تصور را ایجاد کرد که برای شهردار نوعی مصونیت ایجاد شده است.

البته گفتنی است که قبل از سال ۱۳۷۵ نیز خود باقی ماند.

واکنش‌های سریع و حاد پیش از آنکه به پیشینه روندی که به بازداشت آقای کرباسچی انجامید اشاره کنیم لازم است به نحوه بازداشت، و مستند قاضی برای صدور حکم بازداشت وی پرداخته شود. آقای نومیری رئیس دادگاه شعبه ۲۶ عمومی تهران (مستقر در مجتمع قضائی ویژه) با

آن حد حساسیت نشان داد که گفت: «چون آقای کرباسچی از مدیران آقای هاشمی رفسنجانی بود، مسلماً اگر مجمع تشخیص مصلحت نظام روی این مسأله موضع گیری داشته باشد، خیلی مفید [است] و به حل این قضیه کمک خواهد کرد» روزنامه ایران

۷۷/۱/۱۷

روز پانزدهم فروردین با بازداشت آقای غلامحسین کرباسچی شهردار مقتدر تهران که گروهی وی را مرد شماره دوی گروه سیاسی کارگزاران سازندگی می‌دانند، نقطه عطفی در فضای سیاسی ایران ایجاد شد. وی که تا مدتی پیش از برگزاری پنجمین انتخابات مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۵

از جمله شخصیت‌های بود که کمتر فرد یا گروه سیاسی حاضر می‌شد مبارزه و رو در رونی جدی با وی را در سرلوحة برنامه‌های خود قرار دهد، پس از برگزاری آن انتخابات، و به دلیل نقشی که وی در آن ایفا کرد در کانون توجه و حساسیت چند گروه سیاسی، و بویژه گروه موسوم به راست سنتی قرار گرفت. این حساسیت در سال ۱۳۷۶ و پس از انجام انتخابات ریاست جمهوری، و باز گذشته این تصور را ایجاد شده است. در این انتخابات به اوج رسید. این نکته را خانم فائزه هاشمی نماینده مردم تهران و دختر آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز به صراحت بیان کرد و گفت: جرم آقای کرباسچی حضور در جمع کارگزاران و جریان انتخابات مجلس پنجم و انتخابات هفتمین دوره ریاست جمهوری و پیروزیهای وی در این جریان است. خانم فائزه هاشمی نسبت به این بازداشت تا

استناد به تبصره ۵ ماده ۵ قانون تشديد مجازات مرتكبين اختلاس و ارتشاء (مصوب ۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی و ۱۳۶۷/۹/۱۵) مجمع تشخيص مصلحت نظام حکم بازداشت آفای کرباسچی را صادر، او را روانه زندان اوین کرد.

متن تبصره مذکور از این قرار است:

«هرگاه میزان اختلاس زائد بر حد هزار ریال باشد، در صورت وجود دلایل کافی، صدور قرار بازداشت به مدت یک ماه الزامی است و این قرار در هیچ یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. همچنین وزیر دستگاه میتواند پس از پایان رسیدگی و تعیین تکلیف نهائی وی از خدمت تعليق کند. به ایام تعليق مذکور در هیچ حالت هیچگونه حقوق و مزایائی تعلق نخواهد گرفت.»

شاید عدمه ترین دلیلی که موجب بروز واکنش‌های شدید از سوی جناح‌های سیاسی موافق آقای کرباسچی و حتی هیأت دولت شد، استناد قاضی به همین تبصره، و فرستادن آقای کرباسچی به زندان اوین که در فرهنگ جامعه ما به جایگاه زندانیان سیاسی شهرت یافته، بوده است.

قاضی با استناد به این تبصره در واقع هر اقدامی را برای آزادسازی آفای کرباسچی (از قبیل سپردن ضمانت، وثیقه و...) غیرممکن کرد. از طرفی اعظام متهم به زندان اوین می‌توانست چنین تبییر شود که با موضوع برخورد سیاسی شده است، کما این که موافقان آقای کرباسچی، و از جمله سخنگوی دولت (آقای عطاءالله مهاجرانی) یا به صراحت و یا در لفاظ، این برخورد را برخورد سیاسی دانستند.

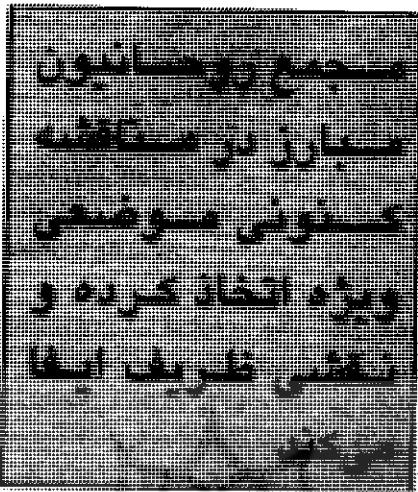
ساعاتی پس از انتشار خبر بازداشت آقای کرباسچی، شخصیت‌ها و سازمان‌های سیاسی و حتی وزارت کشور نسبت به این اقدام واکنش نشان دادند. روز ۱۶ فروردین این واکنش‌ها که در زیر به برخی از آنها اشاره می‌شود در مطبوعات چاپ شد.

مدیرکل روابط عمومی وزارت کشور، وزارت کشور در زمینه دستگیری غلامحسین کرباسچی شهردار تهران که روز گذشته صورت گرفت ابهامها و اعتراضهای دارد که در صورت لزوم به استحضار عموم خواهد رسید.

● حسین مرعشی نماینده مردم کرمان و

نایب رئیس مجمع حزب الله مجلس (متهم) به کارگزاران؛ «این حرکت تضعیف کننده دولت و شخص رئیس جمهور است. مردم باید هشیار باشند و از رئیس جمهور و همکارانش دفاع کنند.»

کارگزاران سازندگی؛ «پیش از این اعلام

شده بود پرونده شهرداری تهران یک پرونده سیاسی است، بازداشت شهردار تهران در نخستین روزهای کاری فعالیتهاي اجرائي و قضائي دليل روشنی بر همان نظر است»

جليل اکبری (شهردار منطقه ۸)؛ «اگر شهردار تهران حذف شود باید برای آقای يزدي هم مراسم توديع برگزار شود... پيش‌بنني می‌شود اگر فرجام اين ماجرا به محکوميت آقای کرباسچي بینجامد، به زودی شاهد گشوده شدن پرونده‌هاي دیگر از گروههای پیروز در انتخابات از سوی قوه قضائيه خواهیم بود و پرونده شهردار تهران به هر نتيجه‌ای که بررسی حمله‌هاي آتشبار قوه دولت را بر شمرد، و از جمله گفت:

«... بازداشت شهردار تهران و کسی را که در جلسات دولت هم که نزدیک به یک دهه است شرکت می‌کند، عیدی خوبی نبود که دستگاه قضائي به دولت داد... بازداشت شهردار تهران طبیعی است که موجب تزلزل در مدیریت کشور خواهد شد... جناب آقای کرباسچی از نظر دولت همچنان شهردار تهران هستند... انتظار می‌رود همان گونه که پرونده تخلفات شهرداری مطرح است، پرونده تخلفات بخشی از دستگاه قضائي در این مساله مهم هم حتماً بررسی شود...»

در نقطه مقابل، مخالفان آقای کرباسچی و روابط عمومی قوه قضائيه بازداشت وی را افادامي غيرسياسي و در راستاي انجام مأموريت و رسالت قوه قضائيه توصيف کرددند.

محسن ازهاري (سرپرست مجتمع قضائي

ویژه)، «دادگستری تهران بدor از هرگونه جهتگيری سیاسی به پرونده غلامحسین کرباسچی رسیدگی و در صورت احراز مجرمیت وی، براساس موازين قانوني رأي صادر خواهد کرد.»

محمد رضا باهنر نماینده مجلس (از جناح مختلف)، «کرباسچی در حیات اجتماعی خود خدماتی کرده و الان نیز در کنار خدماتش متهم به یک سری مسائل ضد قانون است و باید سعی کرد بدون سیاسی کردن این مساله به این موارد اتهام رسیدگی شود.» مرتضی نبوی رئیس کمیسیون امور اقتصادی و دارائی و تعاون مجلس و مدیر مسئول روزنامه رسالت؛ «عنوان کردن این مطلب که بازداشت یکی از مدیران کشور باعث تضعیف دولت خواهد شد، به این معنا است که می‌خواهیم برای دستگاه اجرائي، مصنوفت قضائي ایجاد کنیم. آقای کرباسچی در دولت قبل هم شهردار بود و بیشتر فعالیتهاش در آن زمان صورت گرفته است. ای کاش قوه قضائيه همان اوایل که مساله تخلف شهرداری مطرح بود، آنها را بررسی می‌کرد تاکار به این همه سوء استفاده‌هاي ميليارد تomanی نرسد.»

اما مهم‌ترین رویداد، موضوع کبری صريح و علني هیأت دولت در مقابل بازداشت آقای کرباسچی بود.

روز بعد از بازداشت وی، هیأت دولت در جلسه‌ای ۵ ساعته بازداشت شهردار مقتدر تهران را مورد بررسی قرار داد و موضوع قاطع و صريح خود را در اين زمينه اعلام کرد. آقای مهاجراني در سخنرانی که به نوشته روزنامه ايران (۱/۱۲) از طرف تلویزیون سانسور شد، مواضع دولت را بر شمرد، و از جمله گفت:

«... بازداشت شهردار تهران و کسی را که در جلسات دولت هم که نزدیک به یک دهه است شرکت می‌کند، عیدی خوبی نبود که دستگاه قضائي به دولت داد... بازداشت شهردار تهران طبیعی است که موجب تزلزل در مدیریت کشور خواهد شد... جناب آقای کرباسچی از نظر دولت همچنان شهردار تهران هستند... انتظار می‌رود همان گونه که پرونده تخلفات شهرداری مطرح است، پرونده تخلفات بخشی از دستگاه قضائي در این مساله مهم هم حتماً بررسی شود...» در راستاي زير سؤال بردن عملکرد قوه

قضاییه روزنامه جامعه که بازگوکننده نظریات طین از روشنگران مسلمان است، موضوع را بسط داد و خیلی صریح به عملکرد رأس قوه قضاییه نیز اشاره کرد. این روزنامه روز ۱/۱۷

آیت‌الله محمد یزدی رئیس قوه قضاییه بر غیرسیاسی بودن بازداشت شهردار تأکید دارد.

در ستون «با مستولیت سردبیر» خود که بمثابه سرقاله آن است، نوشته: از آنجاکه در حکم دستگیری، به مستولیت قانونی شهردار در زمینه اقدامات شهرداران مناطق اشاره شده است، الزام طبیعی و حقوقی این امر آن است که دادگاه مسی‌باید آثاری هاشمی رفسنجانی، رئیس جمهوری سابق و آقای پشلری وزیر پیشین کشور را نیز برای ادائی توفیعات به دادگاه فرا خواند. زیرا هملکتونه که در گذشته نیز آثار کارهای خود را با تأیید مقامهای یاد شده انجام داده است، از زون بر این در جریان معاقابات معاون سالی و اداری شهرداری تهران، پرداخت مبالغی به آقای علی هاشمی، پسر هموی آقای رفسنجانی و رئیس تولیدات شرکت ملی نفت ایران مطرح گردید، ولی برای ادائی توضیح و شهادت به دادگاه فرا خوانده نشد که این نیز به نوبه خود پنهانگیری نکرده است.

از الزامات دیگر چنین اقدامی، رعایت عدالت و نساوی در برخورد با مسائل مشابهی

آقایان تقوامش و نصیری) نیز جزو کاندیداها بودند و برای انتخاب آنها تبلیفات وسیعی هم انجام شد (آقای تقوامش سپس در جریان همان انتخابات به طیف مقابل پیوست). گرچه هیچ کدام از این افراد به مجلس راه نیافتدند، معهداً تابع آن انتخابات تا حد زیادی موافق انتظارات گروهی که آقای کرباسچی نیز به آن وابسته است از کار درآمد.

اعضای طیف رقیب، از همان فردای انتخابات زمزمه‌هایی را در مورد سوء استفاده از امکانات شهرداری برای تبلیغ به نفع کاندیداها مورد حمایت شهردار و باران سردانند. زمزمه‌هایی که بعداً تبدیل به یک بی‌گیری مستمر و گام به گام شد.

نخست ضعیفترین و بسیار احتیاط‌ترین همکاران شهردار مقتدر تهران را هدف قرار گرفتند (شهرداران مناطق یک و دوازده و ده)، با جمع آوری مدارک از سوی دستگاههای مختلف علیه این افراد، در دادگستری پروندهای تشکیل شد، اما در جریان محکمه این گروه کمتر

دکتر مهاجرانی (وزیر ارشاد و سخنگوی دولت)، دولت آقای کرباسچی را شهردار تهران می‌داند.

نامی از شخص آقای کرباسچی به میان آمد. با گذشت زمان، مخالفان شهردار رده‌های بالاتری از همکاران ایشان را زیر سూال برداشتند که از جمله می‌توان به آقایان ابریشم کار و قبه (معاونان شهردار) اشاره کرد. در جریان محکمه این گروه رفته رفته نام آقای غلامحسین کرباسچی به میان آمد و متهمنان مزبور در توجیه اعمال خود اظهار می‌کردند که مجری

است که در نهادهای دیگر از جمله در قوه قضاییه رخ داده است. برای مثال در جریان معاقابات برادران اراشته در سال گذشته، نامبرده‌گان به طور صریح اعتراف کرده‌اند که به مجمع‌الجزایر شمیران رشوه پرداخت کرده‌اند و یا کلاه‌تری منطقه شمیران را با پول خریداری کرده‌اند که این اعترافات در مطبوعات نیز به چاپ رسید و سؤالاتی را در الکار عمومی برانگیخت. بنابراین رسیدگی به فساد در درون قوه قضاییه که به افزای صریح این متهمن صورت گرفت، از هر کاری ضروری‌تر است، زیرا اگر دستگاهی خود امکان آزادگی داشته باشد، نمی‌تواند اعتماد عمومی را جلب کند.

در همین چارچوب، سؤالاتی در مورد حضور رئیس قوه قضاییه در هیأت امنی اینداد فاطمیه، که مالکیت کارخانه لاصتیک‌سازی دنا (بریجستون سابق) را بر عهده دارد نیز مطرح است. گفته می‌شود کارخانه مزبور به قیمتی بسیار پائین تر از قیمت واقعی آن، به بنیاد فاطمیه فروخته شده است. از آنجاکه کارخانه مزبور، در شمار محدود کارخانه‌های مزدآور سازمان صنایع بوده است، کارگران و کارکنان آن نیز در چند مورد با صدور اعلامیه‌هایی به این اقدام معتبرض بوده‌اند و تخلفات دیگر آنها را از جمله استخراج از فروش سهام به کارگران، تقسیم پولهای هنگفت میان اعضای هیأت مدیره و... به مقامات از جمله رئیس قوه قضاییه، مطرح کرده‌اند ولی در این موارد هیچ‌گونه رسیدگی به عمل نیامده است. رسیدگی به این قبیل موارد که به نوبه به اعضای قوه قضاییه مربوط می‌شود، از رعایت عدالت و بین‌طرفی قوه قضاییه حکایت می‌کند.

مرور پیشینه ماجرا روندی که به بازداشت آقای غلامحسین کرباسچی و ایجاد یک فضای سیاسی غیره منتظره در آغاز سال ۱۳۷۷ منجر شد به پس از برگزاری انتخابات پنجین دوره مجلس شورای اسلامی باز می‌گردد. در آن انتخابات، شهرداری امکانات وسیعی را برای حمایت از کاندیداهای مورد نظر گروه موسوم به کارگزاران تدارک دید. از معاونان شهردار (آقای آشوری)، و چند تن از شهرداران مناطق (آقای تاجران شهردار منطقه ۲۰ و همچنین شهرداران مناطق ۴ و ۱۲، یعنی

دستورات شخص آقای کرباسچی بوده‌اند. در همین مرحله شهرداران مناطق ۵، ۶ و ۱۶ و رؤسای برخی سازمانهای شهرداری (مثلًا رئیس

تمهیداتی که مؤثر واقع نیفتاد

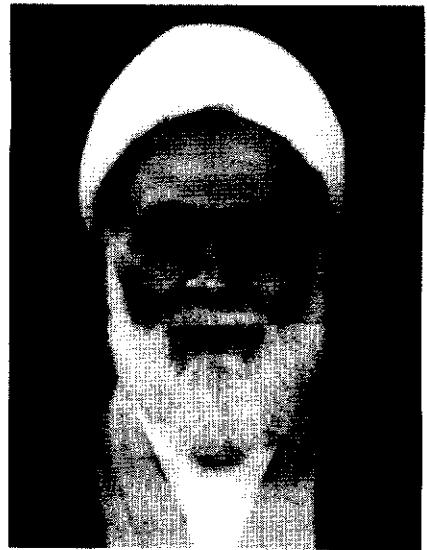
در جنین جوی، آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام در سفر پر اهمیت خود به عربستان سعودی آقای کرباسچی را نیز همراه برداشت. برخی مطلعین اظهار کردند قرار بود همان زمان آقای کرباسچی بازداشت شود که سفر مزبور اجرای این برنامه را به تعویق انداخت.

چهار روز پس از بازداشت آقای غلامحسین کرباسچی، روزنامه همشهری (ارگان شهرداری) که در این مدت فقط به انکاس اخبار و اظهارنظرهای ارائه شده در این زمینه بسته‌می‌کرد، سرمهنه روز ۱۱/۱۸ خود را به

ریشه‌ها و علل این بازداشت اختصاص داد.

فراز پایانی این سرمهنه نکته‌ای را بیان می‌کند که به عقیده بسیاری از کارشناسان علت العلل متناظرات راست سنتی (بازاریان و گروههای واسطه به ایشان و یا حامی آنها) با تکنوارات‌ها (کارگزاران سازندگی) است. فراز مزبور به این شرح است:

در مورد زمینه‌ها و ریشه‌های برخورد کنونی با غلامحسین کرباسچی و به طور کلی مدیریت اجرایی کشور، به عوامل گوناگونی از جمله نقش وی در دو انتخابات اخیر اشاره می‌شود.

آقای ناطق نوری (رئیس مجلس شورای اسلامی) در مورد بازداشت شهردار موضع سکوت پیشه کرده است.

اما از آنجاکه این کشمکشها و تحولات در تمام ۱۵ سال اخیر در قالبهای گوناگونی مانند مناقشه جناحهای سیاسی، اختلاف بین قوای مجریه و مقنه... جریان داشته، منوط و منحصر کردن آن به غلامحسین کرباسچی و نهاد شهرداری تهران، اندکی ساده‌اندیشی است.

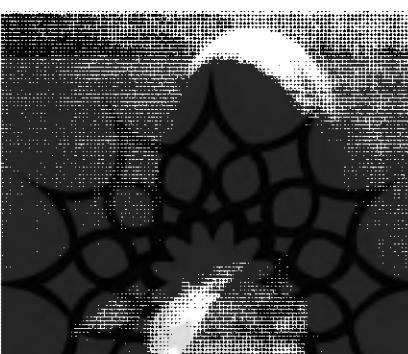
بسیار ساده و کوتاه، مناقشه کنونی در ایران، نبرد بین «تجارت» ناسالم و مخرب اما سه هزار ساله ایران از یک سو، و نظام «تولیدی» و عمدتاً صنعتی نوبای کشور از سوی دیگر است.

همشهری دست کم در این مورد تصویری نسبتاً درست ارائه داده است (البته فقط در فراز پایانی)، ریشه اصلی مناقشات گذشته و کنونی دو جناح نیرومند سیاسی کشور در همین واقعیت نهفته است. منافع و بقای این دو گروه در تضاد همه جانبه با یکدیگر است. حتی می‌توان گفت پیروزی قطعی یکی از این دو جریان ممکن است به حذف کامل آن دیگری منجر شود. بدین لحاظ بود که در جریان هفتمنی انتخابات ریاست جمهوری کارگزاران هر چه را در توان داشتند بکار بستند تا مانع پیروزی کاندیدای مورد حمایت راست سنتی شوند، و موفق هم شدند.

در اینجا سوالی پیش می‌آید. این سوال که نقش متعدد کنونی کارگزاران، یعنی مجمع روحانیون مبارز و گروههای وابسته به ایشان

چیست؟ این سوال زمانی اهمیت می‌یابد که در نظر بکیریم این گروه در گذشته از منتقدان سرسخت برنامه‌های اقتصادی کارگزاران بوده‌اند و آن را عامل تعمیق شکاف طبقاتی می‌دانسته‌اند.

باید دانست اتحاد این مجمع با کارگزاران عقد اخوت دائمی نیست. آنها به دلیلی که خود آن را انحصار طلبی راست سنتی می‌خواستند، و نیز به این دلیل که از مسائل دینی و ولایت فقیه قرائت خاصی دارند در انتخابات مجلس پنجم و رئیس جمهور کنونی با کارگزاران ائتلاف کردند. اما این ائتلاف همه جانبی و بی‌قيد و شرط نیست. مجمع روحانیون مبارز در مورد همین ماجراهای بازداشت شهردار موضوع ویژه و طرفی گرفت که تبلور آن را می‌توان در جمله زیر که از خبر مربوط به تشکیل جلسه کمیته

آقای عبدالله نوری وزیر کشور بر نحوه بازداشت شهردار معتبر است.

سیاسی مجمع مزبور (چاپ شده در روزنامه سلام مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۱۸) استخراج شده، مشاهده کرد: «مایه شگفتی است که چرا عملکرد شهرداری تهران که در زمان دولت سابق انجام شده است و مورد تأیید و حمایت مکرر ریاست جمهوری سابق بوده است اکنون به عنوان مشکلی فراروی دولت جدید ساخته و برداخته می‌شود؟»

با توجه به مواردی که تاکنون ذکر شده نمی‌توان گفت بازداشت شهردار تهران قادر انگیزه‌های سیاسی است. اما در عین حال تا زمان برگزاری محاکمه واعلام رأی دادگاه و بررسی مستندات نمی‌توان در مورد اقدام قوه قضائیه در این زمینه اظهار نظر کرد و مثلاً مدعی شد در ماجراهای مورد بحث موازین حقوقی دستاویز مقاصد سیاسی شده است. بهر تقدیر اکنون بازداشت آقای کرباسچی صبغه‌ای کاملاً سیاسی یافته است.

جناب مقابل نیز انگشت روی نفاطی که راست سنتی نسبت به آن حساسیت دارد، گذاشته است:

آقای مهاجرانی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی با ظرفت از یک تخلف کلان مالی در مدیریت قبلی وزارت ارشاد سخن می‌گوید (آقای میرسلیم وزیر قبلی فرهنگ و ارشاد اسلامی عضو جمعیت مؤلفه اسلامی است) حجت الاسلام منجب‌نیز می‌گوید برخورد با پرونده بنیاد مستضعفان و کمیته امداد مقدم بر پرونده شهرداری تهران است. (آقای عسکراولادی مرد شماره یک جمعیت مؤلفه اسلامی در رأس کمیته امداد امام راحل قرار دارد؛ وی از شخصیت‌هایی است که قویاً برخورد سیاسی با پرونده شهردار تهران را نمی‌مکند و این ماجرا را رویدادی صرفاً قضائی می‌داند.)

در واقع می‌توان گفت وضعیت کنونی مصدق این ضرب المثل را دارد که «زدی ضربتی، ضربتی نوش‌کن»

ادامه این روند اگر با در نظر گرفتن مصالح عالیه کشور از جانب گروههای درگیر توأم باشد، یک رقابت سیاسی سالم و سازنده را در بین خواهد داشت که در نهایت به اصلاح بسیاری از امور منجر می‌شود. اما اگر یک طرف، یا طرفین

آقای حبیب‌الله عسکراولادی (دبیرکل جمعیت مؤلفه اسلامی) بازداشت شهردار تهران یک امر صرفاً قضائی است.

همه قواعد بازی را نادیده بکیرند، آن زمان است که امکان دارد جامعه ما تشنج‌هایی را شاهد باشد.

